

## **ЗА РАННИТЕ ПРЕВОДИ НА РАЗКАЗИТЕ НА ЙОРДАН ЙОВКОВ И ТЯХНАТА РЕЦЕПЦИЯ В ПОЛСКИЯ КУЛТУРЕН КОНТЕКСТ**

**Галя Симеонова-Конах**

*Университет „Адам Мицкевич“ – Познан*

**Резюме.** Статията е посветена преди всичко на първите преводи на разказите на Йордан Йовков в Полша и някои проблеми, свързани с рецепцията на преводната литература в чужда културна среда. Произведенията на българския писател най-напред са били публикувани в полски списания с ориентация към т.нар. женска тематика. Техните литературни притурки издават романи и разкази на най-известните световни автори и са предназначени за привържениците на женската еманципация с широки интелектуални хоризонти и добър литературен вкус. Изборът на конкретни творби на Йордан Йовков дава възможност да съдим за литературната рецепция и доминиращите естетически норми в приемащата култура и литература. В статията се анализират и въпросите на езика и поетиката на текста, както и опитите на няколко поколения полски преводачи да се „преборят“ с трудностите на стила и поетиката на Йовковото творчество.

**Ключови думи:** Йордан Йовков; превод; полски издания; рецепция; женска тематика

Литературните преводи са важен компонент и предизвикателство за националните литератури. Те не биха могли да съществуват без преводни произведения, които са важни за всяка една от тях и често имат фундаментално значение, даващо ни основание да мислим за литературата именно като за транслация. Езиците и литературите в широк културен контекст са формирани в определена степен от сблъсъка с чуждото творчество и другите езици. Много често чрез преводите, повече или по малко сполучливи, идват нови литературни тенденции и интелектуални идеи, това е напълно естествено явление, характерно за всяка родна култура. Ако литературата е превод, то и всеки превод е нахлуване в културата и езика на възприемателя, чиято рецепция е обект на специален интерес от страна на съвременната транслаторика.

Преводът е този инструмент в межкултурната комуникация, който изостря читателското съзнание към различията и сходствата, фокусира върху ли-

тературната рецепция в чужда среда, открива богатите изразни средства и на родния, и на чуждия език, предоставя възможност за опознаване, навлизане в духа и бита на един народ, в неговия менталитет и литературни достижения. Националните литератури обедняват без познанието на творчеството на чужди автори, по преводните творби можем да съдим и за рецептивните възможности и различните естетически норми в приемащата култура и литература.

Йордан Йовков е един от многократно превежданите български автори в Полша, опитите в тази насока се появяват още през 1927 г.<sup>1)</sup> (Simeonova-Konah, 2005), когато е публикуван първият превод на българския белетрист, фрагмент от повестта *Земляци*, дело на Амалия Парчинска с променено заглавие *W okopach (В окопите)*. Както личи от новото заглавие и силно полонизирания авторов текст, преводачката акцентира върху военните преживявания на героите, в общия европейски контекст на преминалата война. Следващата година, в много популярното по това време списание *Wiśnicz (Въшляк)* (*Wiśnicz*, 1928) се появява разказът *Młyny Postoła (Постолови воденици)*. Публикуван е в две части в литературното приложение на споменатия „обществено-културен илюстриран седмичник“. На този ранен превод на Йовковия разказ досега не е обърнато внимание, както и на интересния факт, че той е авторизиран. За съжаление, по какъв начин и при какви обстоятелства е станало, е трудно да бъде изяснено поради липса на архивни материали. Преводачът/ката е посочен/а само с инициалите Jad. Gr. (най-вероятно Ядвига Груджинска). В новата културна среда разнопосочните интерпретации на читатели и критици понякога придават нов смисъл на произведението. Много често интерпретаторът, идващ от чуждата за творбата действителност, налага върху нея собствена мрежа от модели, установени в неговата културна и литературна среда, без да взема под внимание специфичността на изходната култура. Подобно отношение е и резултат от неизвестни за него контексти – исторически, културно-религиозни, менталитетни. В процеса на литературната рецепция можем да разграничим два фактора: предела на очакванията ни, заключен в творбата, и предела на досегашния опит на възприемателя (Jauss, 1997), чрез който той допълва и „дописва“ непознатото за него произведение. Понякога „непознаването“ създава възможност за неочаквани свежи прочити, но твърде често е единствено път към механично пренасяне на явления и модели от една литература върху друга, въпреки че другата има различна типология и контексти. Тези почти „магически“ действия водят до ред недоразумения, изкривени, неприемливи или открито неверни интерпретации. Подобни явления наблюдаваме често в рецепцията на българската и като цяло – на балканските литератури, притежаващи по-специфичен културологичен код.

Заслужава да се обърне повече внимание на изданието *Въшляк*, като място на една от първите публикации, изясняващо донякъде и рецепцията на Йовковата творба в чужда езикова среда.<sup>2)</sup> *Въшляк* в разглеждания

период е водещо женско списание, което се радва на широка популярност. Списанието може да бъде отнесено към типа на литературните магазини (Franke, 1988) и е предназначено за аудитория от умерени привърженички на женската еманципация, с широки интелектуални хоризонти и литературен вкус над обикновеното харесване на сантименталната литература (Franke, 1988). В литературните притурки на списанието, съгласно традицията, са публикувани романи и разкази на западни автори от епохата, които в своите литературни произведения множат сантименталните сюжетни схеми. Женската преса в Полша се развива особено след 1918 г., като за периода 1918 – 1926 г. излизат осем списания, през 1935 г. техният брой достига 31 заглавия (Pocztowski, 1980). Както и при поетическите творби, така и при прозата в списанието няма фаворизирани автори. Всеки творец е представян с едно или две произведения, а най-често публикуван е Алфонс Доде със седем творби.<sup>3)</sup> Статистиката на преводите говори, че първо място в женската проза заема френската литература, въпреки традиционните светогледни католически критики към нея като извор на деморализация, безидейност и пагубно влияние върху младото поколение – силата на традицията и несъмненото ѝ влияние върху вкуса на читателите си казват своето. *Бръшлян*, със своя разнороден репертоар, бърза реакция на литературните новини, насоченост към автори без никакви чисто инструментални или политически цели, ни представя политиката на списанието като една преди всичко естетическа програма. Обикновено това са творби със сюжети за героини, които се жертват или посвещават, отказват се от собственото си щастие в името на светостта на семейната институция. През 20-те години на XX век списанието е насочено към интелегентските, градските среди и поземлената аристокрация. Неговите амбиции са заключени в пробуждането на съзнанието на жените, на желанието им да се развиват, да се образуват в университетите, подкрепяло е радикалните промени – жените на излизат от домовете, да разширят своите хоризонти и културни потребности. За периода 1921 – 1926 г. в него се появяват редица преводи, тъй като е имало за задача да популяризира чуждестранната съвременна литература. Главните критерии при избора са базирани върху естетическите стойности на творбите, с фокус, насочен към по-интересните и екзотични сюжети или приключенския жанр. *Бръшлян* е било не само популярно списание, то е имало статут на културна модерна институция, в салоните на редакцията са се събирали журналисти и литератори, читатели, интересувачи се от тогавашната съвременна литература. Нейната презентация по автори и страна е преди всичко решение и проява на естетическия вкус на водещите журналисти и редакционния колектив. Ситуацията се променя през 30-те години, когато редакцията започва да дава предимство на полски автори. Междувременно списанието е запознало читателската аудитория с творчеството на Джек Лондон, Джон Голсуърти,

Жилберт Кейт, Едмондо де Амичис, Грация Деледа, Габриеле Д'Анунцио, Густав Флобер, Франсис Джеймс, сред тях е и българският писател Йордан Йовков.

Авторизацията на превода на *Постолови воденици* означава, че преводачът по някакъв начин е стигнал до автора, в определена степен той е владеел българския език, едно необходимо условие при обсъждането езика на превода, имайки предвид, че в семантичния пласт на творбата има редица символни препратки. Според кратките редакционни бележки от публикуваните повести и новели в *Бръшлян* само два текста са били авторизирани. Предвоенното списание дава възможност за публикуване на български автори, както и на полски, пишещи по различни поводи за България. През 1922 г. изданието информира за лекции на Дора Габе-Пенева, изнесени в Познан и Варшава и посветени на българската възрожденска поезия, със забележка, че авторката специално се спира на поетическото дело на Христо Ботев. В следващите години се появяват още материали от и за България, засягащи разнообразни теми от социалния и културния живот на страната. Няколко статии са посветени на проблемите на издателската дейност за детска литература (*Българските издателства за деца*, 1925 г., бр. 25), положението на жените (*Работещите жени в България*, 1935, бр. 4), за мястото на жените в интелектуалния и социалния живот е очеркът на Евгения Марс *Клуб на българските писателки* (1934 г., бр. 24). Заслужава да се отбележи и статията *Още за България* на полската поетеса и литературка Кажимиежа Илаковичувна, поместена в 44 брой на списание *Бръшлян* от 1936 г.

Отговорът на въпроса в какво обкръжение се появява Йовковият разказ, би приближил някои от аспектите и проблемите в усвояването и рецепцията на неговото творчество в чуждата културна среда. Разглежданото издание има явен просветителски и културен характер и е предназначено за една еманципирана женска публика както от висшите сфери, така и на по-средно социално равнище. Свидетелстват за това някои от неговите теми: жените и изборите за Сейм, борбата на американките за петдневна работна седмица с акцента „арестуваните жени също искат да бъдат модно облечени“, засягат се проблемите на училището и съвременността. На страниците на изданието намират място материали из областта на „новата психология и педагогика“, културата на тялото, най-широко е застъпена културната тема – редовно се водят обширни рубрики за класическа музика, литература, театър, публикуван е например цял цикъл за културата на Византия. Много от неговите авторки са си извоювали трайно и значимо място в полската литература и култура. Имената на Мария Павликовска-Ясножевска и Кажимиежа Илаковичувна са достатъчно основание за подобна констатация. Литературното приложение на *Бръшлян* дава предимство на разкази и новели с изявена женска тематика, издържана преди всичко в сантиментално-романтичната конвенция. Някои от чуждестранните автори, издавани в приложението на списанието, от позици-

ята на сегашния литературен канон имат маргинален характер в своите родни литератури, но в перспективата на 1928 г. са модерни и популярни. Повечето произведения са издържани в модния за времето психологизъм в прозата. Сантименталната и развлекателна литература на страниците на изданието без съмнение се вписва и в общата тенденция след Първата световна война на т.нар. „глад за младост“. Въпросната тенденция е осезателна у нас в някои статии на Найдено Шейтанов, с акцентите върху младото тяло, спортните занимания, любовната и сексуалната проблематика. В европейската култура, предвид трагизма и преживените ужаси през войната, се наблюдава осезаем култ към телесното, към здравето младо тяло, има връщане към любовната тематика и неоромантизма, младостта. Това е времето на едно хедонистично отношение към живота в ритъма на биг-бенда и дамските оркестри, с търсене на автентичното в органичните култури на Изтока, когато екзотическият примитив става естетическа категория в противовес на „закостенялата“ европейска култура.

В подобно текстово и тематично обкръжение е представен Йовковият разказ *Постолови воденици* в януарските броеве на 1928 г. Появата на творбата сред произведения с явен мелодраматичен уклон, предназначени за публика с определен литературен вкус и диференцирана по белега „женска тема“, „съдбата на жената“, говори за прочита на неговия текст, между другото, именно като мелодраматичен или близък до този вид литература. В чуждата културна среда Йовков е възприеман с една от възможните страни на разказа си, невинна проявена в родната рецепция, става и въпрос за евентуално погрешно припознаване на неговото творчество. Различният културен код активизира точно тази интерпретация на разказа и тъй като винаги в рецепцията се върви по лекото съпротивление, в подобен план най-лесно е могла да се реализира комуникативната същност на творбата – спрямо читателя и неговото оформено възприятие. Списанието със своята насоченост влага нови интенции в произведението на Йовков и му придава чрез своя издателски контекст ново мелодраматично звучене, разбираемо в специфичния читателски кръг.

До Втората световна война се появяват още два превода на Йовкови разкази. Характерна черта на рецепцията на неговото творчество в Полша са опитите на няколко поколения преводачи да се „преборят“ с трудностите на текстово и стилистическо равнище. Някои разкази имат по няколко превода<sup>4)</sup>, превърнали са се за преводачите в мъчително филологическо упражнение, а читателят е дезориентиран, в крайна сметка, какъв е оригиналният текст, каква е неговата семантика и стилова изразност.

Десет години след издаването на *Постолови воденици* се появява разказът *По жицата* (в буквален превод на заглавието *Za drutem telegraficznym*). Публикуван е в студентското списание „Млад авангард“ (Młoda Awangarda, 1937), издавано в Краков, представено като „католическо издание и орган на народ-

ната академическа младеж, пропагандираща културен съюз на славянските университети“. Конкретната причина за тази публикация е смъртта на писателя през 1937 г., за когото се казва, че е „един от големите български белетристи“. Този пръв преводачески опит на един от най-хубавите Йовкови разкази (както го определя чуждата критика) е белязан от анонимност и говори за слабо и елементарно познаване на българския език. По същото време и повод в списание *Камена*, (Камена, 1937/38) издание на високо културно равнище (Kamiński, 1971), но ограничено по своя обхват и възможности, е отпечатан разказът *Съкровище* с преводач К.А.Я. (вероятно Кажимиеж Анджей Яворски). Според Йежи Камински *Съкровище* е най-добрият предвоенен превод на Йовково произведение (пак там). Споменатият превод, естетически и стилистически на високо равнище, е изиграл положителна роля за популяризирането на забележителния, а почти неизвестен дотогава в Полша писател, много по-голяма от лаконичните бележки, изпълнени с грешни дати от биографията на Йовков или съдържащи най-общи изрази на възхищение (пак там).

Едва в края на 50-те години до читателите стигат първите големи публикации и сериозни преводи на творби на българския писател. През годините различни обществени среди в Полша са проявявали интерес или са имали афинитет към творчеството на Йовков, което личи при избора на преводните творби. В християнския месечник *Нашето послание* е публикуван разказът *Серафим* в превод на Франчишек Корвин-Шимановск (*Nasze Posłannictwo*, 1957). Публикацията бележи началото на една рецепция на Йовковото творчество в перспективата на християнските ценности и дух, която особено се активизира след 50-те години на XX век<sup>5)</sup>.

Предвоенната рецепция и беглите бележки за писателя през 50-те години на XX век се отличават с интерпретационна инерция по отношение както на формалните изразни средства, използвани от автора, така и при анализа (доколкото го има) на темите и идеите в творчеството му. Преводите най-вече се отличават с несръчност, преводаческа немощ и игнориране на поетиката и красивия йовковски слог, най-вероятно поради невъзможността от страна на преводачите да бъдат предадени на родния им език. Имената на някои преводачи са неизвестни, но което е по-лошо, това са работи, неверни на всички равнища на творбата и по принцип не се различават много от посредствения стандарт на полските преводи отпреди войната, изключвам *Постолови воденици* и *Съкровище*, в които са предадени атмосферата и до голяма степен стилистиката на оригиналния разказ. Читателите, не познавайки оригиналните произведения в чуждата литературна среда, биха могли да припишат на автора „греховете“ на самите преводи – еkleктизъм, сантиментализъм, псевдофолклорно звучене и неестественост на изразните средства (Kamiński, 1971).

Творчеството на Йовков, както и българската литература, често в Полша са представяни с инцидентни преводи, някои после са забравяни, а след време

други преводачи са подновявали опитите със същите творби. За работата над Йовковите произведения са необходими преводачески умения от най-висока класа и изключително познаване на езика, културата, менталитета и историята на страната (Vlahov, Florin, 1990). Много от преводите се появяват без името на преводача или той е упоменат само с инициали, което много затруднява разшифроването на неговата самоличност. Причините са различни – по-свободно отношение към въпроса, невзискателност към себе си, някои от тях вероятно са искали да останат анонимни, освободени от отговорност за направения превод. Проблемите на преводаческото изкуство като вид съавторство са изключително важен елемент в рецепцията на чуждата литература, като особено интересен е въпросът за разликите в социокултурен аспект – разлики, пораждащи се в чуждата културна среда при активната роля на читателя, който променя значението на текста според кодовете и установените модели в собствената си култура и литература. Както е известно, има два пътя в преводаческото изкуство, изследвани и представени синтетично в основните съвременни теории за преводната еквивалентност: пътят на приобщаването на творбата към домашните традиции и културния код на езика на възприемателя, „одомовяването“ на чуждия текст, „довеждането на автора въкъщи“ по Юджин Найд или екзотизацията на превода – „изпращането на читателя в чужбина“ според метафората на Лорънс Венути, максималното запазване на културния код на писателя. В преводаческите стратегии и полската рецепция на Йовковото творчество могат да бъдат проследени и двете тенденции.

Характерно за рецепцията на произведенията на Йордан Йовков е силният и действащ канон на романтичната литература в Полша. И то в рамките на рецепцията на славянските литератури – белязани и от национално-патриотичния императив, и от идеите на неоромантизма, но с една особеност – самият интерпретационен канон си служи преди всичко с позитивистични идеи. Ситуацията е различна от западните литератури, където са дискредитирани всяка романтична поезия и проза още от края на XIX в. Творчеството на Йовков битува в комуникативното пространство на българската литература в Полша и чрез героично-екзотичната представа за Балкана, борбата за национално освобождение, красотата на природата, интересните колоритни сюжети, любовните истории читателите предпочитат именно „общуването“ с една непозната, екзотична България. Разказите на Йордан Йовков са вписани в канона на българската литература и в нейната полска рецепция въпреки всички трудностите, произтичащи от „одомовяването“ на произведенията в чуждата култура и загубата на цели значещи и стилистични структури. Още проф. Константин Гълъбов отбелязва, че най-важният пласт в прозата на Йордан Йовков това са символите. Въпросите за привидната хомогенност на всяка рецепция, за опасността от генерализацията на образите, идеите и менталните реакции при възприемането на чуждата култура се очертават по разли-

чен начин при различните групи възприематели. Разчитането на „чуждото“ в *Постолови воденици* е улеснено, тъй като в списание *Бръшлян* е представено чрез мелодраматичния жанров и стилев критерий, по такъв начин разказът се вписва в издателската стратегия. Старата метафора на превода като мост се отнася не само за тематиката, съдържанието или стила на автора, но едновременно, запознавайки читателя с елементите на чуждата култура, преводът въвежда собствената си литература в една нова перспектива. Резултатът е развитието на межкултурните компетенции на читателите, т.е. съзнанието за съществуването на различни културни кръгове, на манталитетни и поведенчески различия (Ricoeur, Torop, 2009).

Традиционният изследователски компаративизъм предявява предпочитания към „симетричните преводи“ (Роровић, 1969) и нормативните модели за представяне на явленията в изкуството на превода от една „надисторическа гледна точка“, опирайки се на представата за своята и чуждата литература като системи с идентични възможности. Парадоксално, въпреки претенцията за неутралността на симетричния превод, се оказва, че той представя една нормативност, когато единствената мярка за неговата правилност е била поетиката, идеята на оригинала, така както я е разбирал преводачът. Елементите на поетиката, както и представите за подобие между своята и чуждата литература, видими в преводаческите опити на някои произведения на Йовков – от гледна точка на семиологичната методология, говорят за търсенето именно на литературни „симетрии“ в рецепцията, имайки например предвид цялостната преводаческа политика в първите десетилетия на XX век. Въобще двойката понятия симетрия – асиметрия дава възможност за многоаспектен анализ при Йовковите преводи, въпреки напрежението между двете представи за превода – симетричната и асиметричната, по отношение на оригиналния текст; между това, което е уравновесено, стабилно съгласно нормата, и нарушаващите равновесието тенденции и елементи в преводите във възприемащата литература и култура.

Подобни тенденции са особено видими с настъпването на т.нар. културологичен прелом в теорията на превода, когато на съмнение бе подложена фундаменталната теза – чрез превода да се открие значението на творбата. През 60-те години на XX век Евен-Зохар и Гидеон Торн преместват центъра на тежестта от еквивалентното съзвучие с оригинала към функционалната симетрия в приемащата култура (Even-Zohar, 2009). Преломът бе подготвен от редица учени (Steiner, 2000) и теоретическите отгласи от културологичния прелом в транслацията откриваме и в преводните творби на Йордан Йовков, издадени в Полша от 60-те години до края на XX век, в опитите за екзотизация на преводния текст. В социологически и културологически дискурс преводът, културната идентичност, възприемането на чуждата литература са оплетени в сложни връзки и взаимодействия, свързани са като всяка форма на комуникация с обществено-културното въображение, с литературния канон и

читателските навици. Преводът е заключен в метафората на прехода, на преминаването от един в друг свят и действителност, но също така и в преодоляването, приближаването или редукцията на сложните аспекти на чуждото, върху които се е формирала всяка местна и национална култура и нейната символика. В тази пресечна точка се заключават трудностите и успехите на преводните творби на Йордан Йовков в Полша, тяхната рецепция в чуждата литературна традиция.

### БЕЛЕЖКИ

1. Условно в преводите на творчеството на Йордан Йовков могат да бъдат разграничени три периода: от 1927 г. до Втората световна война, 50-те години на XX век и от 60-те години до нашата съвременност. Виж цитираната в скоби студия за рецепцията на творчеството на Йордан Йовков в Полша.
2. Списание *Bluszcz* излиза в периода (1910 – 1921 и 1922 – 1939). Съществува по това време и издателско сдружение със същото наименование.
3. Известни автори, публикувани в списанието: Л. Цуколи (L. Zuccoli), С. Лагерльоф (S. Lagerlöff), О. Уайлд (O. Wilde), П. Алтенберг (P. Altenberg), и позабравените: Баронеса Орчи (Baronowa Orczy), Г. Ровет (G. Rovetta), Р. Фос (R. Voss), К. Вигин (K. Wiggin).
4. Първата повест на писателя, появила се в Полша след войната, е *Жетварят* (1959) в превод на Хелена Биховска. (Jordan Jowkow, *Zniwiarz*, tłum. H. Bychowska, Warszawa, 1959). Тиражът на изданието е за отбелязване – над 5000. Повестта се появява в издателството ПАКС, специализиращо се в издания с християнска тематика. Дали публикацията на *Жетварят* – творба, която безспорно носи християнски заряд и притежава силен религиозен контекст, е плод на правилното разчитане на авторовите интенции, е трудно да се каже. Подобни съмнения буди бележката към произведението, от която с изумление научаваме, че произведението третира проблемите на „трудово-производителните кооперации“ в България, т.е. авторът на тази бележка или не го познава, или неправилно го интерпретира.
5. Шестдесетте години на XX век донасят една цялостна преводна антология, посветена на творчеството на Йордан Йовков, озаглавена *Грехът на Иван Белин и други разкази* (J. Jowkow, *Zbrodnia Iwana Belina i inne utwory*, Czytelnik, Warszawa, 1960). Тя излиза в тираж над 5000, а възобновеното издание – през 1975 г.
6. Шестдесетте години на XX век донасят една цялостна преводна антология, посветена на творчеството на Йордан Йовков, озаглавена *Грехът на Иван Белин и други разкази* (J. Jowkow, *Zbrodnia Iwana Belina i inne utwory*, Czytelnik, Warszawa, 1960). Тя излиза в тираж над 5000, а възобновеното издание през 1975 г. достига големия тираж 20 000. В критическите бележки, представящи изданията, редакторът припомня, че разказът *Грехът на Иван*

Белин е високо оценен от Томас Ман и е включен в неговата антология на най-хубавите световни новели. В книгата са намерили място творби от различни сборници с разкази на писателя, както и от циклите *Старопланински легенди* и *Вечери в Антимовския хан*, общо 30 превода. Публикацията излиза в престижното издателство *Чителник* в рамките на издателската серия *Полска и световна класика*. Преводите, стари и нови, са дело на Хелена Биховска, Халина Калита, Ядвига Нуркевич, Франчишек Корвин-Шимановски и Бронислав Чирлич. Въпреки някои техни несъвършенства книгата има голямо значение, тъй като е първото обширно и на добро текстово равнище представяне на творчеството на писателя. Това издание преодолява и лошите наслагвания от миналото по отношение на Йовковите преводи. Тиражите на двете издания са високи, особено подновяването на книгата говори, че тя се е изкупила и е намерила добър прием сред полските читатели.

## ЛИТЕРАТУРА

- Влахов, С., Флорин, С. (1990). *Непреводимото в превода*. София: Народна просвета.
- Симеонова-Конах, Г. (2005). От Водениците на Постол до Бялата ляс-  
товица. Рецепцията на творчеството на Йордан Йовков в Полша (с.  
344 – 357). В: Кузманова, Ант. & Тодоров, П. & Нягулов, Бл. и др.  
(ред). *Добруджа. Национална научна конференция, посветена на  
125 г. от рождението на Йордан Йовков*. Добрич, Силистра: Реги-  
онален исторически музей.

## REFERENCES

- Even-Zohar, I. (2009). Miejsce literatury tłumaczonej w polisystemie literackim (pp.197 – 203). Heydel, M. (transl). B: Bukowski, P. & Heydel, M. (ed.) *Współczesne teorie przekładu. Antologia*. Kraków: Znak.
- Jowkow, J. (1928). Młyny Postoła. *Bluszcz* 3,4, 5 – 31.
- Jowkow, J. (1937 – 1938). Skarb. *Kamena*, 9,10, 182 – 85.
- Jowkow, J. (1937). Za drutem telegraficznym. *Młoda Awangarda*, 2,3, 2 – 6.
- Jowkow, J. (1957). Serafim. *Nasze Posłannictwo*, 12, 20 – 21.
- Franke, J. (1988). Problemy polityki literackiej warszawskich czasopism kobiecych w latach 1905 – 1918 (5 – 33) In: *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej* 27/2, c. 5, (5 – 33), 28.
- Jauss, H. R. (1997). Estetyka recepcji i komunikacja literacka. (сс. 135 – 166) Przybyłowska B. (transl) In: *Janaszek-Ivanickova, H. (ed.) Antologia zagranicznej komparatystyki literackiej*. Warszawa: Instytut książki.
- Kamiński, J. (1971). Jordan Jowkow w Polsce. (121 – 128) B: Śliżiński, J. (ed.) *Stosunki literackie polsko-bułgarskie. Studia*. Wrocław: PAN.
- Paczkowski, A. (1980). *Polska prasa w latach 1918 – 1939*. Warszawa: PWN. c. 293.

- Popovič, A. (1968). *Preklad a výraz*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied. 223 – 232.
- Ricoeur, P. & Torop, P. (2008). *O tłumaczeniu*. (Swoboda, T., Ulaszek, S. transl). Gdańsk: UG. p. 189.
- Simeonova-Konach, G., (2005). *Ot Vodenicite na Postol do Bjatala ljustovica. Recepcijata na tvorcestvoto na Jordan Jovkov v Polsha* (pp. 344 – 357). In: Kuzmanova, Ant. & Todorov, P. & Njagulov, Bl. (Eds). *Dobrudza. Nacionalna konferencija posvetena na 125 g. ot rodenieto na Jordan Jovkov*. Dobrich, Silistra: Regionalen istoriceski muzej.
- Steiner, G. (2000). *Po wieży Babel. Problemy języka i przekładu*, (Kubiński W. transl). Kraków: Universitas.
- Vlahov, S. & Florin, S. (1990). *Neprevodimото v prevoda*. Sofia: Narodna prosveta.

## **ABOUT THE EARLY TRANSLATIONS OF YORDAN YOVKOV'S STORIES AND THEIR RECEPTION IN THE POLISH CULTURAL CONTEXT**

**Abstract.** This article is devoted to the first translations of Yordan Yovkov's stories in Poland and some problems related to the reception of translated literature in a foreign cultural environment. The works of the Bulgarian writer in the mentioned period were published in Polish magazines with an orientation towards the so-called women's topics. Their literary supplements published novels and short stories by the world's most famous authors at the time and were intended for adherents of women's emancipation, with broad intellectual horizons and good literary taste. The choice of specific works by Yordan Yovkov makes it possible to assess the literary reception and the dominant aesthetic norms in the host culture and literature. The article also analyzes the issues of language and poetics of the text, as well as the attempts of several generations of Polish translators to "overcome" the difficulties of the style and poetics of Yovkov's work.

**Keywords:** Yordan Yovkov; translation; Polish editions; reception; women's topics

✉ **Prof. Galia Simeonova-Konach, DSc.**

ORCID iD: 0000-0003-1909-2075

Adam Mickiewicz University of Poznan  
Poznan, Poland

E-mail: gskonach@amu.edu.pl